

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
 իւրաքանչիւր թափից մի կօպէկ:

—Ես խսկոյն ճանաչեցի որ դուք հեղինակ եք
որովհետեւ միայն հեղինակները սովորութիւն ու-

մի իրողութիւն: Փարիզում մենք ունենինք միայն
տաղանդաւոր իմացալիք, Վասիլ Միքէլ, նա հա-
շտապա հռոմէալ հաղթ զորք շինելով: Իբրեւ-

դարձին խմբագրելու ևս մայրցույց կարգադրվեցաւ Գ. Բ. . . , բովիշը Գ. Բ. . . , հիւանդանոթի խնամքը խնամարարներէն եւ կարողութիւններէն Մ. Ն. լրացրիւ ճշդութեամբ հետեւում էր Կր. . . ր գտաւախօտութիւններին եւ այլն, եւ այլն. . . Կամ այսպէս՝ մեւաւ անճամպապանութենից պ. Ե. . . , մեծ կրեղիտ

Մարկոսը սրբազան չէր բռնադատում, ու չէր բռնադատում չինական առևտրականներին, իր ընկերության... Չէ՛, չեմ ասի, ինչի՛ ինքը չէր մոտածեց, Բայց որտեղից կառնեմ հիմնական միջոցառումներ փոքրիկ գումար, գտնե՛ հինգ հարիւր ըստ սկզբի համար... Է՛, ինչպէս որ լինի կը ճարեմք... Ծախսող մեծ չի լինի, իսկ եկամուտը անաղին։ Դաբաթը որդան անգամ հրատարակեմ՝ հինգ թէ վեց անգամ։ Մէկ տարուց յետոյ ըստական փող կունենան, իսկ ժամանակով մեծ կարողութիւն։ . . Այն ժամանակ ամեն մարդ կը պատուէ ինձ եւ ոչ ոք չի յիշի թէ անաղին կերպով եմ հարստացել։ Կուսակցական լաւ տուն, կառք, ձիաներ... ամեն բան... Մի խօսքով հարուստ ու բաղդատը կը լինեմ եւ

Այս օրերս Թիֆլիսում լուր տարածվեցաւ իբր լէէ Ֆրանսիայում յեղափոխութիւնէ եւ որ սորա մասին հեռագիր ստացվեցաւ: Իհարկէ այդ լուրը վերջը սուտ յայտնվեցաւ, բայց ինչէ է այդ սուտ տեսիլները լեճան արտօնելու: Ո՛հա ինչ: Ոստ:

Ասիացի

են որ մեր հարուստ բուրգ առնողներին
մի քանիսը, ուղեւորով աւելի արժան գնով առ-
նել բուրգ ման ծախողներին, տարածեցին այդ
բուրգը: Հասկանալի է որ եթէ Ֆրանսիայում պա-
տերազմ, կամ յետապահութիւն է, բուրգը Մար-
սելում լաւ չի ծախվի:—Եւ որեւէ ման ծախող-
ները այս լինով, շտապեցին պակաս գնով ծա-
խել իրանց արտադրած հարուստ բուրգը—առնող-
ներին վերադառնալով: Ուրեմն մեզանումս էլ սկսում են
ինչպէս ասում են, բուրգային բաղաւր ար-
ձակել:.. այդ էր պակաս:..

«Кавказ» լրագիրը հաղորդում է, որ յուլիսի
3-ից Ստաւրապոլում բազմեցաւ նոր քա-
ղաքային վարչութիւնը, յուլիսի 16-ին,
1870 թ. Բարձրագոյն հաստատում քաղա-
քային կանոնադրութեանը համաձայն:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԻԱ

Ֆրանսիայի Ազգային Ժողովը իրան արձա-
կուրդներ տալուց առաջ, էլի մի անգամ հաւ-
տասեց, որ նա անգոր է մի որ և է որչափ վերջ-
նական կառավարութիւն տալու երկրին:

Երբեք առաջարկութիւններ եղան Վ. Լե-
սպլում այդ տարիքով մէկը՝ Վալմիէր-Պե-
րիէինը հանրապետութիւնը հաստատելու առե-
թով, իսկ միւսը Լ. Բարոշիւմիսը ալ կողմ ան-
դամինը, որը առաջարկում էր կառավարու-
թեանը ղեկը յանձնել կոմս Է. Լամորիսին: Եր-
կու առաջարկութիւններն էլ մերժուեցան և
այդ իրողութիւնից երեւում է, որ ներկայ ազ-
գային ժողովը չէ կարող ընդունել ոչ մի ձե-
այդ երկու առաջարկութիւններից՝ երբ հաւ-
րագումութեան հաստատելու հարցն է լինում,
բոլոր միապետականները միանում են և իւ-
րեանց ձայները տալիս են ընդդէմ, իսկ երբ
հարկաւոր է միապետութիւնը հաստատել,
այն ժամանակ նորա բաժանում են՝ մի մասը
մէկին է ցանկանում, իսկ միւս մասը միւսին:
Միում են միայն Բոնապարտականները, նրանք
դեռ չեն մտնում Կոստյոլեյի IV-ի ֆրանսիայի
գահը նստեցնելու առաջարկութիւնը, այլ
սպասում են մի յարմար միջոցի, ինչպէս գեղ-
տնիքների երկուսն էլ: Եւ այժմ նորա իւ-
րեանց ձայները տալիս են կառավարութեան
հետ, բաւականանալով նրանով, որ այս վեր-
ջինը զանազան նշանաւոր տեղեր է տալի նրանց
կուսակցութեան անդամներին:

Չը նայելով որ ձախ կողմը ընդդիմանում էր,
աջակողմեանները անցկացրին իրանց առաջար-
կութիւնը արձակուրդ տալ ազգային ժողովին
մինչև նոյեմբեր ամիսը: «Հարկաւոր է, որ
մենք գնանք մեր ընտրողների մօտ, իմանանք
նրանց կարծիքը և յետոյ գործենք, ասում էին
նրանք և այդ քողով էլ ծածկեցին իրանց
զիւստուր մտադրութիւնը նորից սկսել անցկա-
տալուց ինտրիգաները, նորից շարունակ նա-
մակազրութիւններ անել Վ. Լեպայիցի ֆրոն-
տիքի: Բայց ի՞նչ պէտք է գուրգայ գրանդից...
կաշխատեն, կաշխատեն,— և յետոյ կրկին կերակ-
ւոր մանիքիստ կոմս Է. Լամորիսի՝ այդ սպիտակ
զրօշակի հաւատարմի զինուորի կողմից,— և
բոլոր ամենների աշխատանքը պէտք է մի լու-
պեւում կորչի: Եւ այդ ժամանակամիջոցում
չեն քնի և Չիլիէի օրոտի արտադրանքները: Եր-
կու ժամանակ չէ անցել, որ Եւգենիա կայս-
րուհին ուղարկելիս իւր հաւատարմի բարեկա-
մաւորները մէկին կիսնորդէին Բոնապարտի խն-
դրիւնը, որ նա օգնի Կոստյոլեյի IV-ի գործին:
Եւսնը այդ խնդիրը մերժուեց, բայց միջոց-
է կարող մի անգամ էլ կատարուել և կամ
եթէ Բոնապարտ մերժեց, չէ կարող արբեք ըն-
դունել մի ուրիշ տէրութեան առաջին մի-
նիստը,— և այն ժամանակ թող լաց լինի իւր
զուլըր Պարմետտան իւր «miserables» բառի
համար: Բայց այս կառավարութիւնը այժմ
Մակ-Մահոնի ձեռքին է: Պեռ ևս նա համ-
բերում է, որ հաստատեն նրա 7 ամեայ կա-
ռավարութիւնը, հակառակ դէպքում դժուար
չէ իմանալ ինչ կանէ այդ «աղիւս սուրը»:

ինչպէս նրան անուանում են, դժուար չէ նա-
խագուշակել ինչ կանէ այդ հին Բոնապար-
տեան զինուորը:

ԱՐՈՒՆԵՍԱԿՈՆ ԾՈՎԸ ԱՆՃԻՐԻՍՏՈՒՄ

Եւսնը քան երեսուն տարեայ տիրապետու-
թիւնը Ալժիրիւում մեծ օգուտներ չը բե-
րեց Ֆրանսիային: Բնդհանուրապէս նկատած է,
որ Ֆրանսիացիների բոլոր ջանքերը այս եր-
կրը մի ծաղկեալ զաղթականութիւն դարձ-
նելու միշտ ապարդիւն էին մնում: Կորա կա-
ռավարչները, մարշալ Բիւֆօնից սկսած մինչև
Մակ-Մահոնը ունէին, ճշմարիտ է, երեւակա-
յական նպատակներ, բայց այդ է, որ նրանց
զաղափարները և նպատակները երեւակայական
էին: Միայն մի բանի մէջ Ալժիրիւն մեծ
օգուտ բերեց Ֆրանսիային՝ այսքան տարի շա-
րունակ նա ներկայացնում էր Ֆրանսիական
զօրքի համար զինուորական արհեստի մէջ
վարժվելու համար հարուստ ասպարէզ: Չը
յիշենք զօրքից և իւ քաջ կառավարչներից
կատարած արիւնահեղութիւնները և բարբա-
րութիւնները:..

Բայց երկրի քաղաքական և հասարակական
գրութիւնը ոչ թէ միայն առաջադէմ չէր,
բայց և գտնվում էր անդադար յետադիմու-
թեան շարժման մէջ: Թէ կիսնայից, որ չէին
աշխատում բարեփոխել թէ հասարակագէտ
անապահով լինելուց,— գաղթականութիւնը
բանի գնում էր՝ ընկնում էր, թուլանում էր
նուազվում էր:.. Եւսն թուանշաններ՝ 1866
թ. ին Ալժիրիւում հաշուած էին 122,119
ֆրանսիական գաղթականներ, իսկ 1872 թ.
նրանց թիւը անց միայն մինչև 129,601:
Գերմանական ցեղի գաղթականութիւնը, որ
ամեն երկրում աճողվում է, այստեղ ընդհա-
կառակի վից տարեայ ընթացքում 5436-ից
նուազեցաւ մինչև 4933: Մահմետական աղ-
գանդականութիւնը տաս տարեայ մէջ, այսինքն
1862—1872 նուազեցաւ հետեւել համե-
մատութեամբ՝ 2,778,281 հոգուց նա իջաւ
2,123,045-ի:

Տնտեսական գրութիւնը մի երկրի մէջ չէ
կարող ի հարկ բարեփոխել, երբ ազգայնա-
կութիւնը ոչ թէ աճում է այլ հեղձեցնում
նուազվում է: Ինչին վերաբերել այդ ակուր
և անմիթարական գրութիւնը՝ մասամբ կա-
ռավարութեանը, մասամբ կլիմային: Հասկա-
նալի է որ Ֆրանսիական ինքնապետութիւնը
բոլոր անաջողութիւնը վերաբերում է կլիմայի
վատութեանը:

Եւ ահա ծագում է մի գաղափար Ալժի-
րիւյի և Տունիսի մէջտեղ գտնված անապատ-
ները ծով դարձնելու, երկու երկրների կլի-
ման բարելաւանելու համար: Ապացուցանում
են որ հին ժամանակներում էլ այդտեղ ծով էր
որ ցամաքեց, ուրեմն պէտք է այժմ նրան
արկիստական կերպով ոչ թէ ստեղծել, այլ
վերանորոգել: Ի հարկ այդ պրոէկտ տուողը և
իրագործելու յանձն առնողը պ. Լ. Բուէպսն է,
Պեռ ևս ջրանցքի փորողը: Ալժիրիւյի այդ
ներքին ծովի, կամ աւելի լաւ է ասել՝ ծոցի
(որովհետեւ նա մի կողմով ծովի հետ միացնում
էր լինի) մեծութիւնը կը լինի հետեւելը՝ եր-
կայնութիւնը կը լինի 320 կիլոմետր (զրիթէ
նոյքան վերստ) իսկ լայնութիւնը՝ 60 կիլո-
մետր: Պ. Լ. Բուէպս կարծում է որ երկրի կլի-
ման կը բարելաւանվի և երկիրը աւելի բերրի
լը լինի այդ ծովը իրագործելուց յետոյ: Ծը-
րադիրը առաջարկվեցաւ Ֆրանսիական Գի-
տութիւնների Ակադեմիային և յետոյ պիտի
առաջարկվի և Ազգային-Ժողովին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Italie» լրագիրը կարծում է որ Սպանիա-
կան տէրութիւնը չուտով ճանաչվելու է եւրօպա-
կան պետութիւնների կողմից:
«Francia» լրագիրը կարծում է Ֆրան-
սիայի յարաբերութեան մասին իտալիայի և Սպա-

նիայի հետ և յայտնում է այն կարծիքը, թէ ֆրան-
սիական կառավարութիւնը համարելով որ իր
պաշտօնական անձինքը միշտ երթալիքին կղե-
րական ազդեցութեանը, ամեն տեղ հարեան ազ-
գերի համակրութիւնը կորցնել է:

«Allg. Zeitung» լրագրում կարդում ենք, որ
Ֆրանսիան իրան հակված է ցոյց տալիս Սպանիա-
կան տէրութիւնը ճանաչելու:

«Norddeutsche Allgemeine Zeitung» ֆրանսիա-
կան ընկերութեան կողմից ուղարկվեցաւ Բրիւ-
սէլի մէջ հաւաքված միջազգային ժողովին մի
թուղթ, որտեղ կոնգրեսի անդամները հրաւի-
րում են լուծել հետեւել ինչպիսի անպայման դա-
տապարտեալ նուաճման իրաւունքը և հիմնել մի-
ջազգային միջոցով դատարան, որ արհմա-
հեղութեան տեղը կը բռնէր և ծառայէր արդա-
րութեան և ազատութեան տարածման դադա-
փարին:

«Անգլիական Գուրլին» քաղաքի հոգևորական-
ները նորից անգլիկացի իշխան Բիսմարկին
շնորհաբար կանխում մի թուղթ, որ այդ վերջինը
ազատվեցաւ փորձանքից: Թղթի մէջ ասված է,
որ Բիսմարկը միայնակ զերմանիան մի պետու-
թեան մարմին մէջ, շնորհեց նրան բողոքական մեծ
պետութեան նշանակութիւնը Եւրօպայում, և հա-
կանալի է, որ Լեօպոլդ արքայն այնուհետեւ պիտի
դառնար նրա անհաշտ թշնամի:

«Աստիլիայի» կայսրուհին այս րօպէիս ճանա-
պարհորդում է Անգլիայում: Նա այցելութիւն գոր-
ծեց անգլիական թագուհուն:

«Moniteur» լրագիրը պատ-
մում է, որ տէրութիւնը հրաման է տուել խիստ
հակադրութիւն անել Պիլիքիւնի սարկի օտ Սպա-
նիական սահմանից անցնող կարթագանների վերա-

«Allg. Zeitung» լրագրին հաղորդում են, որ
կաթուղի փաշան նշանակվեցաւ Թիւրքաց տէրու-
թեանց փաճառակաւութեան նախարար:

«Նոյն» լրագիրը տեղեկանում է, որ օգոստոսի
1-ին կատեսէլիւրը ճանապարհ ընկաւ դէպի Ֆը-
րանսիա:

«Moniteur» լրագիրը ասում է, որ մարշալ
Սէրրանո համարում է եւրօպական տէրութիւն-
ների միջամտութիւնը Սպանիայի գործերի մէջ,
իր հայրենիքի խաղաղութեան համար վնասակար,
այլ ցանկանում է միայն որ եւրօպական մեծ պե-
տութիւնները ճանաչվին սպանիական պիւմեան
տէրութիւնը:

«Ֆրանսիական Ազգային-Ժողովը» պատգամա-
տրեւելից մինը, ժողովը արձակելուց առաջ, դի-
մեց հետեւել հարցմունքով՝ արդեօք գալու արձա-
կուրդների ժամանակ կը համբարվին միապետա-
կանների ինտրիգաները, ինչպէս որ անցեալ տարի,
Սթան պատմաստանից լեզիտիմիստական առաջ-
նորդողներից մինը, ասելով թէ միապետական
կուսակցութիւնը իրան իրաւունք է համարում
ներգործել յօղուտ միապետութեան հաստատման
ամեն թղթ տուած և օրինական միջոցներով, իսկ
նոր միջնորդներից մինը յայտնեց թէ Ֆրանսիայի
տէրութեան ձեռն դեռ ևս չը վճարած հարց է:
«Եթէ մեծ աղբի օգուտները այդպէս են պաշտ-
պանվում, ասում է անգլիական «Daily News»
լրագիրը,— գաղափարն չէ, որ Ֆրանսիան գա-
ղափարում է, թէ իր ազգային-ժողովը կազմված է
այնպիսի ներկայացուցիչներից, որք ձգուած են
հակաազգային նպատակներին, և որ ժողովը բո-
լոր կազմակերպութիւնը հակաազգային է:»

«Թիւրք», անցնելով Պոլսից շատ համակրական
ընդունելութիւն գտաւ անգլիայի բնակիչների կող-
մից: Առաւօտից նրան սպասում էին ձիաւորներ,
ժամը մէկին յայտնեցին որ նա մօտանում է Բաց
կան քաղ: Ժողովուրդը մօտեցաւ կառքին և կան-
չում էր: Եւսն թիւրքը, կիցցէ երկրի ազատողը:

ԻՍՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Vossische Zeitung» լրագիրը գրում է Եւրօպա բնակեալ
Հայոց հոգևոր հովիւ Հովնաթոսեանի գեր-
տիւր Յովհաննէս հայրը, որ 15 օր է ի վեր կ. Պո-
լստէ կը գտնուի, յատկապէս Եւրօպայի օրը մայ-
րաքաղաքէս ֆարիզ պիտի վերադառնայ, իւր
հետ տանելով քանի մի հայ պատանիներ, որք իւր
ձակապարտ սպանում է քանապարհ գրկել պաշ-
տօնից, եթէ իւր զիտուարութիւնը կը կատարէ:

«Fränkischer Merkur» լրագրում քաղաքագիտի ժամանակ
գործ էին դնում փոստային յարաբերութիւնների
համար աղաւանդներ: Աղաւանդի ոտքից կա-
պում էին մի թուղթ, թուղթը արձակվում էր և
վերադառնում էր իւր բնակութեան տեղը: Այժմ
Եւրօպական մեծ լրագիրների թղթակցներից ու-
մանը գործ են դնում այդ միջոցը իրանց լրագրին
թղթակցութիւնները ուղարկելու համար: Խմբա-
գրութեան ազանին, թէ 100 վերստ հեռու տարվի,
իւր նրան արձակում են, դարձեալ վերադառ-
նում է իւր սովորական տեղը, նմապարտութիւն: Կան
աղաւանդներ, որք 150 վերստից արագաւոր լուծվա-
րանքով անուանը հանգստանալու, իւրաքանչիւր
րօպէին 1 1/2 վերստ անելով:

«Siecle» լրագիրը հաղորդում է, որ Րօշֆորի
ժոյնէլ գնալու տուտ է: Նա Լօնդոնից չէ հեռա-
ցել: Այդ սխալ լուրը տարացվել է այն պատ-
ճառով, որ Րօշֆորի քարտուղար գնացել է Ժը-
նէվ օդակտերիս հրատարակութեանը ձեռք տա-
լու:

«Norddeutsche Allgemeine Zeitung» լրագրում աստացաւ
Բաւարիացի հետեւել վերնապիտ տեսարանը, «Տա-
րեանդէս կամ հայր յօրինեալ Բաւարաց Հայոց
Մարդասիրական ընկերութեան անգամ և ատե-
նազակը Սերգէյ Տ. Մ. Վարչանանց, վասն 1873
ամի:— Այդ հայրը կարդալիցաւ լուծվարի
27-ին, 1874 թ. ընկերութեան չորրորդ տարե-
դարձի օրը:

Կ. Պոլսից մեզ խնդրում են տպել հետեւել
ազգայնապետութիւնը, «Կանցելի Սիմէոն Նազա-
րեանց, 6 տարիէն ի վեր Ռուսաստանի Ախալ-
քալաքի կողմը գտնվելով, բուրովին անայտ է
մնացած իւր հայրենիքին և բնակարանին, նորա տա-
րիքն է 22—23, երկայնաւասակ և մաքրել թուիս,
աչքերը սեւագին, ինքն սպիտակամաշկ: Ըստ
բաւականին ունեալ: Նա ի հայրենիս ամուսնա-
ցեալ է: Ռուսի սորա վրա դիմ տեղեկութիւն ու-
նեցողն կը խնդրուի, որ ի միջնորդութիւն իւր
ծնողաց և բնասանաց, թնոյ բարեհաճեն որ և է
միջոցում տեղեկութիւն մը հաղորդել «Մշակի»
խմբագրութեանը:— Իսկ խմբագրութիւնը իր կող-
մից խոստանում է տպել եթէ ստացվին տեղեկու-
թիւնները և հասցնել այդ մասին Կ. Պոլսի:

«Fränkischer Merkur» լրագրում աստացաւ և Լայպցիգի համալ-
սարանը մասնաւորապէս կորցրեց նորիցում մի
շատ նշանաւոր գիտնական անձն: Օգոստոսի 3-ին
վախճանվեցաւ Կէօտտիլիէնց ոչ հեռու, Զայց-
գիտտէր անուանված տեղում Լայպցիգի համալ-
սարանի քաղաքական գիտութիւնների պրօֆէսոր,
ղօկտօր Արէնս: Զատն և չորս տարի շարու-
նակ նա պրօֆէսորութիւն էր անում Լայպցիգում
(1860-ից սկսած) միայն վերջին ժամանակները
յայտնվեցաւ նրա մօտ մի հիւանդութիւն, որ նրա
աշխատանքին արգելում էր և ընդմիջում էր նրա
կանոնաւոր պարապմունքները: Գիտութեան մէջ
նա մեծ անուն ունէր և հետեւող էր կրթագէտի
ֆիլոսոֆիայի, աւստրիոյ իւր առարկան նա ջա-
նում էր գործ դնել այդ վարդապետութեան հի-
մունքը քաղաքական գիտութիւններին, այն է պե-
տութեան և հասարակութեան յարաբերութիւն-
ների վերաբերութեամբ: Արէնս մեռաւ 66 տա-
րեկան հասակում:

Լրագիրները լուր են տարածել, որ Բազէլը աք-
սորանքից փախելով, անցաւ իտալիայից Գերմա-
նիա, ուր տեսնվել է իշխան Բիսմարկի հետ: Որ-
քան ստող է այդ լուրը, դեռ ևս չը գիտենք:
Հաւանական է որ նա էլ կը հերքուի, ինչպէս
հերքուել են և շատ ուրիշ լուրեր:

«Allg. Zeitung» լրագրին գրում են Թիւրքիայից,
որ ժամանաւոր, որ մի ամիս է որ անհետացել
էր Հիլիէի մէջ, նորից յայտնվեցաւ յուլիսի 2-ին
Հիլիէ և Գիւսաթի տարածութեան վերա, քուրդ մի
ցեղի մէջ:

«Vossische Zeitung» լրագրում աստացաւ Կ.
Երթոլից նրա գասախօսութիւնը առանձին բը-
շլուրով տպված:

«Fränkischer Merkur» լրագրում աստացաւ Կ.
Երթոլից նրա գասախօսութիւնը առանձին բը-
շլուրով տպված:

«Тел. Вѣстн.» լրագրում (№ 80), տպվեցաւ մի
նամակ Պետադոբոսից, որտեղ նկարագրվում է
այդտեղի հանգրային ջրերի վարչութեան կողմից
անասուն անհոգութիւնը և այդտեղ պատահող բո-
լոր անկարգութիւնները: Պատահում է որ հի-
ւանդները շարժվելով սպասում են իրանց հերթը
որ կարողանան լորանայ հանգրային ջրերում, Է-
սէնտուկի մէջ մի աւազան կալ կանանց համար
իսկ ցանկացողները լորանայի 50-ից աւելի: Պա-
տահում է, որ եկող հիւանդները հազար վերստի
ճանապարհորդութիւն անելուց, դուրս իրանց վեր-
ջին կարողութիւնը ծախսելուց յետոյ, պիտի բա-
րադառնան, որտեղից որ եկած են, առանց վա-

Խմբագիր—հասարակօրէն ԳՐԻԳՐ ԲԵՐԲՈՒՆԻ